

Flygresehandboken för funktionshindrade

I denna flygresehandbok har vi samlat information om vad du bör känna till inför flygresan om du har ett funktionshinder.

Informationen vänder sig till personer med rörelsehinder, syn- eller hörselnedsättning, astma eller allergi eller andra funktionshinder som gör att man kanske måste planera sin flygresan lite extra noggrant.

Planera din resa sidan 2-7

På flygplatsen sidan 8-11

Ombord sidan 12-14

Ankomsten sidan 15-17

Planera din resa

Här kan du läsa om följande:

- Boka din resa
- Assistans/ledsagning
- Ledarhund
- Rullstol
- Syrgasutrustning
- Pacemaker
- Toalettbesök
- Allergi eller astma
- Speciell mat
- Läkemedel

Boka din resa

Flygbiljetter bokas och köps vanligen hos resebyrå, direkt från flygbolaget genom telefonkontakt eller via Internet.

Bokning via Internet är i de flesta fall inte möjlig för personer som har särskilda behov under sin resa eftersom flygbolagen kräver att information om behovet av assistans läggs in i bokningssystemet. Stöd för detta finns ännu inte i de flesta system för internetbokning.

Om du är funktionshindrad passagerare och har särskilda behov under flygresan, exempelvis om du är rullstolsburen, måste vid bokning uppges vilka särskilda behov du har under resan. Dessa uppgifter vidarebefordras sedan till flygbolaget som avgör om de kan transportera dig och din rullstol. Olika flygbolag kan ställa olika frågor. Det är därför viktigt att du redan vid bokningsförfrågan uppger att du har särskilda behov och vilka de är. Flygbolagen skickar sedan vidare uppgifterna till flygplatsen, som ansvarar för assistansen när du är på flygplatsen.

När du planerar resan, glöm inte att du måste komma till flygplatsen i god tid. Kontrollera med flygplatsen när du ska infinna dig för incheckning och när du ska vara vid en viss träffpunkt för att gå ombord.

Tänk på att vara tydlig med vilka behov du har under resan. Utan kunskap om dina särskilda behov kan personalen inte förväntas ge bästa möjliga service.

Assistans/ledsagning

Luftfarten har ett väl utbyggt system för personlig assistans till flygpassagerare med särskilda behov. Under förutsättning att du vid bokningen uppger dina behov beställs assistans på flygplatsen i samband med bokningen av flygbiljetten.

Stora flygplatser har särskild personal anställd för att utföra assistansuppdrag. På mindre flygplatser utförs assistansservicen av personal som även har andra arbetsuppgifter.

Själva assistansservicen går till så att du blir hjälpt från incheckningen till gatan och ombord på flygplanet till flygplansstolen.

Assistansservicen hjälper till med att köra rullstolen till och in på toaletten på flygplatsen men assisterar inte vid toalettbesöket. Om du behöver hjälp vid toalettbesök ska du resa med anhörig eller assistent.

Vissa flygbolag kan på längre sträckor kräva att personer med funktionshinder reser i sällskap med någon, som kan assistera dig under resan.

Ledarhund

Det är viktigt att du redan vid bokningen uppger att du reser med ledarhund.

Ledarhund får vanligtvis resa med sin förare i kabinen utan extra kostnad. Hunden undantags från den viktbegränsning som gäller för vanligt bagage och behöver inte sitta i bur när den reser i kabinen. Man betalar inget extra för ledarhund.

I vissa fall kan reglerna för att ta med sig ledarhund skilja sig åt beroende på vilket flygbolag man flyger med och till vilket land man flyger. Därför är det viktigt att kontakta det flygbolag man ska resa med i god tid innan resan. För alla djurtransporter gäller att det är ägaren som måste kontrollera vilka regler som gäller för att föra in hunden i det land man ska resa till. Särskilt viktigt är det att kontrollera vilka vaccinationer hunden måste ha och vilka karantänsregler som gäller.

Flygplatsterminalerna är ofta stora och svåröverskådliga men liksom andra funktionshindrade med särskilda behov får synskadade passagerare hjälp med att ta sig från incheckningsdisken till flygplanet av flygplatsens assistanspersonal. Om passageraren har med sig ledarhund får hunden oftast följa med in i flygplanskabinen och sitta bredvid husse eller matte under flygresan. En passagerare med ledarhund får vanligtvis gå in i flygplanet innan övriga passagerare stiger ombord. Assistanspersonal hjälper dig att hitta rätt plats i flygplanet.

Rullstol

Vid bokningen av resan måste du uppge att du är rullstolsburen.

Rullstolsburna passagerare får aldrig ta med sin egen rullstol i kabinen. Rullstolen fraktas alltid i flygplanets lastutrymme. Den fraktas utan kostnad och räknas inte in i den tillåtna bagagemängden.

Personalen på flygplatsen ska normalt vara aktsam om din utrustning vid i- och urlastning. Emellanåt händer det dock att utrustning och bagage blir skadat. För att minimera risken för skador rekommenderas du att montera av alla lösa delar från din rullstol innan du lämnar den ifrån dig på flygplatsen. Västra Götalandsregionen har tagit fram [en instruktion som beskriver hur en elrullstol ska hanteras vid en flygresa](#).

Elektrisk/Batteridriven rullstol

Vid bokningen av resan måste du uppge att du har elektrisk rullstol och rullstolens mått och vikt måste uppges. På grund av elrullstolens storlek och vikt kan den inte medföras på alla flygplanstyper. Uppgifterna om rullstolen vidarebefordras till flygbolaget som avgör huruvida det är möjligt att transportera elrullstolen.

Endast rullstolar med torrcell och gelébatterier är godkända för transport ombord på flygplan. Batterikablarna ska lätt kunna kopplas ur och fästas så att inte strömkretsen sluts. Batteriet kan sitta kvar i rullstolen. Våtcellbatterier måste skickas som frakt. Lithiumbatterier accepteras inte.

På grund av att elektrisk rullstol alltid fraktas i flygplanets fraktutrymme måste rullstolen i de flesta fall lämnas redan vid incheckningen. Du får då hjälp med att flytta över till manuell rullstol som tillhör flygplatsen. På vissa flygplatser får man sitta kvar i sin egen rullstol fram till gaten.

Manuell rullstol

Incheckningspersonalen ger besked om var rullstolen ska lämnas.

Ofta går det bra att använda sin egen manuella rullstol ända fram till flygplansdörren. Men på vissa flygplatser måste rullstolen lämnas redan vid incheckningen. Du får då hjälp med att flytta över till en rullstol som tillhör flygplatsen.

Syrgasutrustning

Använder du syrgasutrustning är det viktigt att du vid bokningstillfället uppger att du behöver syrgas. Har du egen syrgasutrustning ska du tala om vilken slags utrustning du har. Om du inte är beroende av syrgas under hela resan, behöver egna tuber inte tas med i kabinen. Syrgastub för akut bruk finns ombord. Ska du göra en längre resa utomlands och byta flygplan får du be resebyrån eller flygbolaget kontrollera att batterier och syrgasutrustning är godkända hos alla flygbolag du reser med.

Olika regler gäller för olika flygbolag och det är därför oerhört viktigt att du försäkras dig om att det flygbolag du ska resa med tillåter din utrustning ombord. Om du reser med flera flygbolag måste du tänka på att kontakta varje flygbolag.

Pacemaker

Vid alla utrikes- och inrikesflygningar måste du passera en säkerhetskontroll. Där blir ditt handbagage genomlyst och du får passera genom en metalldetektorbåge. Det vållar inga problem om du har pacemaker.

Toalettbesök

Särskilt om du är rörelsehindrad kan det vara besvärligt att använda de små toaletterna ombord på flygplanen. Handikapptoaletter finns att tillgå på flygplatserna, dock måste besöket kunna ske utan hjälp från assistanspersonalen. Om du behöver hjälp vid toalettbesök måste du resa med sällskap.

Allergi eller astma

Om du är allergisk eller har astma, ska du uppge detta när du beställer biljetten.

Vissa flygbolag har möjlighet att ”spärra” sin flygning för pälsdjur som annars tillåts resa i kabinen.

Vissa flygbolag serverar fortfarande jordnötter till passagerarna. För passagerare som är allergiska mot jordnötter är det viktigt att informera om detta vid bokning av biljetten och att särskilt informera kabinpersonalen när du stiger ombord. En god idé kan vara att inför resan beskriva sin jordnötsallergi och konsekvenserna av om man utsätts för jordnötter i ett brev som formulerats på svenska/engelska. Brevet kan du lämna till kabinpersonalen och be att den vidarebefordrar brevet till kaptenen.

En annan allergiframkallande faktor kan vara dofter från parfymbutiker på flygplatsen och även ombord på flygplanet, där utrymmet är trångt. Dofter från medpassagerares parfym eller försäljning av skattefria parfym kan innebära problem för allergiker.

För födoämnesallergi se stycket nedan om speciell mat.

Speciell mat

Är du allergisk eller överkänslig mot något speciellt födoämne, har diabetes eller har andra krav på maten, ska du ge besked om detta när du beställer biljetten.

Flygbolaget kan ofta tillmötesgå dina önskemål. På vissa flygbolag innebär dock specialmaten en extra kostnad.

Läkemedel

Läkemedel ska alltid medföras i handbagaget som passageraren har med sig i flygplanskabinen. Incheckat bagage kan förstöras eller förloras under vägen och förseningar kan uppstå.

Mediciner i flytande form ska visas upp när du passerar säkerhetskontrollen. Läs mer om regler för [begränsning av vätska](#).

På flygplatsen

Här hittar du information om:

- Incheckning
- Assistanzen i praktiken, avgång/ankomst
- Hörselnedsättning
- Synnedsättning
- Allergier
- Ombordstigning

Incheckning

För att avresan ska fungera så smidigt som möjligt behöver du vara i god tid före avgångstiden vid incheckningsdisken eller annan mötesplats som flygplatsen bestämt. Särskilt viktigt är detta om du har beställt assistans eller medför utrustning, exempelvis rullstol. Innan avresa måste du kontrollera hur lång tid innan avgång du behöver vara på flygplatsen.

Det finns olika sätt att checka in på. Det kan vara manuell incheckning vid disk, där du visar upp flygbiljett och legitimerar dig. Vissa flygbolag har incheckning via Internet eller mobiltelefon. Kontrollera med ditt flygbolag hur du kan checka in.

Om du har beställt assistans, kontaktas assistanspersonalen av personalen vid incheckningen. Assistanspersonalen möter dig vid incheckningsdisken eller annan mötesplats som flygplatsen bestämt.

Passagerare som är rullstolsburen flyttas från sin egen rullstol antingen vid incheckningen (om passageraren använder el-rullstol) eller vid gaten omedelbart innan ombordstigningen.

Assistansen i praktiken vid avgång

Du blir mött vid incheckningen där du får en lånerullstol om det behövs, dvs om du har elektrisk rullstol. När incheckningen är avklarad ledsagas du genom säkerhetskontrollen till gaten. Där får assistansservicen klartecken av gatepersonalen för ombordstigning.

Assistansservicen går alltid ombord med dig innan övriga passagerare går ombord. Då är flygplanet tomt och det finns gott om utrymme att placera dig på rätt plats.

Om du är rullstolsburen måste du flytta över från rullstolen till en smal rullstol som ryms i den smala flygplansgången. Överflyttningen från rullstol till gångrullstol sker i brygghuvudet, omedelbart utanför flygplansdörren.

På mindre flygplatser finns oftast inte gater med ombordstigningsbryggor och på stora flygplatser kan det inträffa att vissa flygplan inte parkerar vid en gate som har brygga. Då måste passagerarna transporterats med buss från terminalen till flygplanet. Om du har assistans åker du med assistansservicens fordon till flygplanet. Även anhöriga eller medföljande (2-3 personer) får åka med i assistansservicens buss till flygplanet. På mindre flygplatser får passagerarna vanligen gå till flygplanet. Assistanspersonalen ledsagar dig då till flygplanet och hjälper dig ombord. På vissa större flygplatser finns en buss med ett passagerarutrymme som kan hissas upp till flygplanets kabindörr.

Läs mer om vad som händer vid ankomsten under rubriken [Ankomsten](#).

Hörselnedsättning

Vid ankomsten till flygplatsen ges information om ankomst- och avgångstider på informationstavlor och monitorer. Många flygplatser har bemannad informationsdisk från vilken information kan fås.

Synnedsättning

Vid ankomsten till flygplatsen ges information i viss utsträckning genom högtalarutrop. De stora flygplatserna begränsar i stor utsträckning högtalarutrop och hänvisar i stället till informationstavlor och monitorer. Många flygplatser har bemannad informationsdisk från vilken information kan fås.

Allergier

För allergiker kan den fysiska utformningen av miljöer i terminalerna innebära att de inte har möjligheter att undvika allergiframkallande faktorer då de vistas på flygplatserna. Exempelvis kan dofterna från parfymbutikerna i terminalen sprida sig utanför butiken. Dessutom kan rökning i caféer och restauranger på flygplatser utanför Sverige innebära problem om det inte finns möjlighet att välja områden där man inte utsätts för rök. Samma sak gäller för pälsdjur och andra passagerares parfym.

Ombordstigning

Ombordstigningen sker i en rullstol som är så smal att den ryms i flygplanets mittgång. Om ombordstigning sker via brygga rullar den rullstolsburne passageraren rakt in i flygplanet från terminalbyggnaden och om flygplatsen saknar bryggor bärs passageraren upp för flygplatstrappan in i flygplanet. Arlanda och Göteborg Landvetters flygplatser har ett särskilt fordon för rörelsehindrades ombordstigning, som används när det inte finns bryggor. Fordonet fungerar så att passageraren rullar in i bilens skåp som höjs upp till flygplansdörren där passageraren rullar ombord i flygplanet.

Rörelsehindrade passagerare får normalt stiga ombord på flygplanet innan övriga passagerare stiger ombord och stiga av flygplanet efter att övriga stigit av.

Beroende av hur flygplatsen är utrustad kan ombordstigning ske på olika sätt.

Ombordstigning via brygga

På stora flygplatser finns ofta ”bryggor” som ansluter flygplanet till terminalen. Bryggan är utformad som en gång i vilken passagerarna går för att komma till planet. Om bryggor finns kan passagerarna gå direkt från terminalbyggnaden in i flygplanet.

Rullstolsburna passagerare rullas till flygplansdörren och får där flytta över till en rullstol som är så smal att den ryms i flygplanets mittgång. Assistanspersonalen hjälper därefter passageraren till platsen i flygplanet och flyttar över passageraren från den smala rullstolen till sätet. Den egna rullstolen tas direkt till flygplanets lastutrymme och lastas bland annat bagage och gods.

Ombordstigning via trappa

Om flygplatsen saknar bryggor måste passagerarna gå alternativt åka buss till flygplanets uppställningsplats. Där stiger passagerarna ombord via en trappa. Till stora flygplan rullas en sk flygplatstrappa fram och mindre flygplan har ofta egna trappor som fälls ut under dörren. Den som är rullstolsburen flyttas över till en sk bärstol i vilken passageraren bärs upp för trappan av två flygplatsanställda. På vissa flygplatser är flygplatstrappan utrustad med en hissanordning för att underlätta rörelsehindrades ombordstigning.

Ombordstigningsfordon

På två svenska flygplatser, Arlanda och Landvetter, finns särskilda fordon som används för att underlätta ombordstigningen för främst rörelsehindrade passagerare då flygplanet inte är parkerat vid terminalbyggnaden och ombordstigning därför inte kan ske via brygga. Fordonet är utrustat med ett skåp i vilket passageraren rullar in. Skåpet höjs upp till samma nivå som flygplansdörren och en ”landgång” fälls ut från skåpet. Passageraren rullas i en smal rullstol från skåpet direkt in i flygplanet och hjälps till sin plats i flygplanet av assistanspersonalen.

Ombord

Här hittar du information om:

- Säkerhet
- Toaletter ombord
- Rörelsehinder
- Hörselnedsättning
- Synnedsättning
- Allergier

Säkerhet

På flygplanet gäller speciella placeringsregler för resenärer som inte själva kan ta sig till en nödutgång vid ett haveri. Därför finns individuella regler fastställda för varje flygbolag och varje flygplanstyp.

Säkerhetsinformationen från besättningen måste uppfattas av alla passagerare, och den som exempelvis är synskadad bör ges en individuell instruktion. Därför är det viktigt att du vid ombordstigningen talar om för kabinpersonalen om du har syn- eller hörselnedsättning.

Toaletter ombord

Toaletterna ombord på flygplanet är trånga och sällan lämpliga för rullstolsburna passagerare. De minsta flygplanstyperna med plats upp till 19 passagerare är sällan utrustade med toalett. Flygplanen används ofta på linjer på vilka flygtiden understiger en timme.

Besättningen kan inte åta sig att lyfta, eller hjälpa till inne på toaletten. På långlinjer bör finnas en rullstol ombord, och om du själv kan förflytta dig mellan rullstolen och passagerarsätet respektive toalettstolen, assisteras du fram till toaletten. Det är viktigt att kontrollera med flygbolaget innan resan att en ombordrullstol verkligen finns ombord.

Om du inte själv kan sköta matintag och hygien ska du resa i sällskap av någon som kan assistera med detta. Kontrollera reglerna angående krav på medföljande med flygbolaget innan resan.

Generellt kan sägas att ombordpersonalen inte erbjuder hjälp med annat än information. De bistår inte med matning eller vid toalettbesök. Flygpassagerare som inte själva kan tillgodose sina hygieniska behov ska resa i sällskap av ledsagare.

Rörelsehinder

Det ges inte något utrymme att förflytta sig ombord i flygplanet med egen rullstol. Mindre flygplanstyper har av naturliga skäl fler begränsningar när det gäller tillgängligheten än vad de större flygplanen har.

Generellt kan sägas att ju större flygplan desto bättre tillgänglighet för funktionshindrade. För flygplan med färre platser än 19 finns inte krav på att kabinpersonal ska finnas ombord varför funktionshindrade passagerare kan vara hindrade att flyga med sådana flygplan i de fall de inte bedöms själva kunna evakuera sig i ett nödläge. De små flygplanen är dessutom utrymmesmässigt begränsade att medföra skrymmande

bagage såsom rullstolar och i synnerhet elektriska rullstolar i lastutrymmet. Kabinen i de små flygplanen är liten vilket gör komforten sämre än i de större flygplanstyperna.

Hörselnedsättning

Vissa flygplan har monitorer på vilka säkerhetsinformation och filmer visas. Om kabinpersonalen uppmärksammas på passagerarens behov kan individuell information ges av personalen ombord. Vid varje sittplats i flygplanet ska finnas en beskrivning av säkerhetsrutinerna. Informationen är vanligen utformad som ett kort med lättförståeliga symboler och illustrationer till bl a hur evakuering ska ske. Små propellerflygplan är dessutom generellt bullrigare än stora jetflygplan varför högtalarutrop kan vara svåra att uppfatta för passagerare med nedsatt hörsel. Hörselslingor saknas i flygplanen, av tekniska orsaker.

Synnedstättning

Under flygresans informeras passagerarna genom högtalarutrop. Om kabinpersonalen uppmärksammas på en passagerares speciella behov kan de ge individuell information. Vid varje sittplats i flygplanet ska finnas en beskrivning av säkerhetsrutinerna.

Allergier

För allergiker gäller särskilda problem i flygplanen. Eftersom flygplanet är en sluten miljö kan dofter sprida sig i kabinen. Dofter från medpassagerares parfymer eller från försäljningen av skattefria parfymer kan innebära problem för allergiker, liksom medhavd mat, till exempel apelsiner och jordnötter.

Vissa flygbolag serverar fortfarande jordnötter till passagerarna. För passagerare som är allergiska mot jordnötter är det viktigt att informera om detta både vid bokningen och vid incheckningen och att även meddela ombordpersonalen vid ombordstigningen. Vanligtvis sker då ingen servering av jordnötter. Kabinpersonalen kan också ropa ut i högtalarna och vädja till andra passagerare att de inte äter jordnötter ombord. En god idé kan vara att inför resan beskriva sin jordnötsallergi och konsekvenserna av om man utsätts för jordnötter i ett brev som formulerats på svenska/engelska. Brevet kan du lämna till kabinpersonalen och be att den vidarebefordrar brevet till kaptenen.

Numera är det normalt sett inte tillåtet att röka ombord på flygplanen, men det förekommer trots detta att förbudet inte efterlevs.

Ankomsten

Här hittar du följande information:

- Rörelsehinder
- Hörselnedsättning
- Synnedsättning
- Allergier

Rörelsehinder

Som rörelsehindrad passagerare får du oftast stiga av flygplanet sist. Du får hjälp ur planet in i terminalbyggnaden och fram till utlämnande av bagage och rullstol.

Tydlig information om hur man sätter ihop rullstolen ska kunna ges. Är monteringen komplicerad måste du i förväg försäkra dig om den hjälp som behövs. Västra Götalandsregionen har tagit fram [en instruktion](#) som beskriver hur en elrullstol ska hanteras vid en flygresor.

Tänk på att noga ta reda på fortsatt transport från flygplatsen till ditt hotell eller din vistelseort efter ankomsten.

Den utrustning som finns på ankomstflygplatserna för avstigning varierar. En del flygplatser är utrustade med brygga för ombord- och avstigning. Bryggan gör det möjligt för passagerarna att stiga direkt ur flygplanet via bryggan till terminalen. Beroende av flygplanets höjd kan bryggan bjuda på viss lutning eftersom den ena ändan är fast ansluten till öppningen mot terminalbyggnaden och andra änden är flexibel i höjdlid. Där brygga inte finns sker ombord- och avstigning via en flyttbar trappa som ansluts till flygplanets dörr. Om trappan inte är utrustad med rullstolslyft eller om flygplatsen inte har annan anordning för ombord- och avstigning för rullstolsburna passagerare måste ombord- och avstigning ske genom att personal på flygplatsen bär den rullstolsburne passageraren uppför respektive nerför trappan i en särskild rullstol som är anpassad för manuell bärning och bärs i trappan av två personer.

Arlanda och Landvetter är utrustade med lyftanordning från vilken ombord/avstigning smidigt kan ske via ett lastbilsskåp som är höj- och sänkbart. Denna typ av lyftanordning kan anslutas även till små flygplanstyper. Små propellerdrivna flygplan är utrustade med egen trappa för ombord- och avstigning. Trappan fälls ut i samband med att dörren öppnas. Flygplanets egna trappor är smala och inte dimensionerade för att bära rullstolar i.

Vid ankomst möter assistansservicen upp utanför flygplansdörren efter att flygplanet anslutit till gaten. Assistanspersonalen hämtar dig inne i flygplanet efter att övriga passagerare stigit av. Du får ledsagning från flygplanet till bagagebandet där ditt bagage hämtas upp och vidare genom eventuell passkontroll och tullkontroll. Assistansen avslutas vid nästa färdstätt om du ska resa vidare med taxi eller buss (även tåg om du reser från Arlanda). Assistansservice ledsagar dig även till anslutande flygplan om du ska flyga vidare från flygplatsen.

Om du är rullstolsburen får du flytta över från den smala rullstolen till din egen rullstol (manuell) när du passerat ut genom flygplansdörren. Om du har elrullstol byter du vanligtvis först till flygplatsens manuella lånerullstol vid flygplansdörren och du får tillbaka din elrullstol vid bagageutlämningen.

Hörselnedsättning

Vid ankomsten till flygplatsen ges information om ankomst- och avgångstider på informationstavlor och monitorer. Många flygplatser har bemannad informationsdisk från vilken information kan fås.

Synnedsättning

Vid ankomsten till flygplatsen ges information i viss utsträckning genom högtalarutrop. De stora flygplatserna begränsar i stor utsträckning högtalarutrop och hänvisar i stället till informationstavlor och monitorer. Många flygplatser har bemannad informationsdisk från vilken information kan fås.

Allergier

För allergiker kan den fysiska utformningen av miljöer i terminalerna innebära att de inte har möjligheter att undvika allergiframkallande faktorer då de vistas på flygplatserna. Exempelvis kan dofter från parfymbutiker i terminalen sprida sig utanför butiken. Dessutom kan rökning i caféer och restauranger på flygplatser utanför Sverige innebära problem om det inte finns möjlighet att välja områden där man inte utsätts för rök. Samma sak gäller för pälsdjur.